

YENİ MÜFREDAT

5

DERŞ NOTLARI

2. ÖĞRENME ALANI

Sosyal Bilgiler
5. Sınıf

Mustafa PETEK
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

SosyalKampüs

EVİMİZ DÜNYA

2.
Öğrenme
Alanı

GÖRSEL	KAVRAM	ANLAMI
	Afet	İnsanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıpların ortaya çıktığı, normal yaşantıyı ve eylemleri durdurabilecek veya kesintiye uğratabilecek olaylara verilen genel bir isimdir.
	Beşerî unsurlar	Beşerî unsurlar, insanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla doğayı değiştirerek oluşturduğu farklı varlıklardır.
	Coğrafya	Yeryüzünü ve insanlar arasındaki ilişkiyi inceleyen bir bilim dalıdır.
	Doğal çevre	Doğal çevre, doğada var olan ve insanlar tarafından yapılmamış her şeyi içerir.
	Göreceli konum	Bir yerin kıtalara, okyanuslara, denizlere, boğazlara olan uzaklığına göre belirlenen konumudur. Aynı zamanda komşu olduğu ülkeler, yer altı ve yer üstü kaynakları, yükseltisi ve yeryüzü şekilleri gibi özellikler de göreceli konumu etkiler.
	Risk	Bir şeylerin yanlış gitme olasılığıdır.
	Yönler	Yönler, bulunduğumuz noktaya göre bir yerin bulunduğu taraftır. Coğrafi yönler, Güneş'in doğduğu ve battığı yere göre düzenlenmiştir.

TEST ADI	KONU ADI	SORU	D	Y	B
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					

- Evimize ilk kez gelecek olan arkadaşımıza evimizin hangi caddede, hangi sokakta olduğunu hatta yanındaki okulu, camiyi, marketi vb. yerleri söyleyerek yerini tarif ederiz. Evimizin bulunduğu yer gibi ülkelerin de dünya üzerinde bulunduğu bir konum vardır. Ülkelerin dünya üzerinde bulunduğu konumda o ülkenin **coğrafi konumu**dur.

Günlük hayatımızda farkında olmadan **göreceli konumu** kullanırız. Adres soran birine adres ile ilgili yön, mesafe ve çevresindeki önemli binaları söyleyerek yardımcı olabiliriz. Arkadaşımızla buluşmak için "Kaymakamlık binası karşısında, okulun yanındaki Halk Kütüphanesinde seni bekliyor olacağım." dediğimizde bulunduğumuz yerin göreceli konumunu ifade etmiş oluruz.

- ☀ Bir ilin; komşu illere, yeryüzü şekillerine, su kaynaklarına, önemli ulaşım yollarına, yer altı ve üstü kaynaklarına, üretim ve tüketim bölgelerine, tarihî ve doğal mekânlarına bağlı olarak ortaya çıkan kendine has özelliklerinin tümü o ilin göreceli konumunu oluşturur.

Örnek:

Nevşehir; ülkemizin peri bacaları ile ünlü ilidir. Bu ilimizde Göreme Millî Parkı, Karain Güvercinlikleri, Derinkuyu ve Kaymaklı yer altı şehirleri, Karlık ve Yeşilöz kiliseleri yer alır.

Unutmayınız:

Yönler, bir yerin bir başka yere göre konumunu gösteren sözcüklerdir. Dört tane ana yön vardır. Bunlar; **kuzey**, **güney**, **doğu** ve **batı**dır. Ana yönler arasında kalan yönler ise ara yön ismini almaktadır. Dört tane ara yön vardır. Bunlar; kuzeydoğu, kuzeybatı, güneydoğu ve güneybatıdır.

1. Haritadan hareketle Afyonkarahisar'ın göreceli konumunu yazınız.

CEVAP:

[illegible]

- ☀ Dünyamızda doğal süreçlerle oluşan, oluşumunda insan katkısı olmayan unsurlara **doğal unsur**, insanların oluşturduğu yapılara ise **beşerî unsur** adı verilir.
- ☀ Ormanlar, dağlar, tepeler, göller, ovalar, akarsular, şelaleler, mağaralar ve denizler birer doğal unsurdur. Yani oluşumlarında insanların etkisinin olmadığı doğal yapılardır.

Orman

Dağ

Göl

Şelale

- ☀ Okul, hastane, yol, bina, köprü, park ve daha birçok yapı ise beşerî unsurdur. Her bir beşerî unsur, insan yaşamını kolaylaştırmak ve güzelleştirmek amacıyla insanlar tarafından oluşturulmuştur.

Okul

Köprü

Hastane

Yol

- ☀ Doğal ve beşerî çevremizde yaşanan değişimler yaşadığımız ili birçok açıdan etkileyebilir. Örneğin çevremizdeki bir akarsuyun üzerine yapılan baraj, kurak topraklara sulama imkânı oluşturup tarım alanlarının genişlemesini sağlayabilir.

OKUMA PARÇASI

Ankara'nın başkent oluşunun 100. YILI

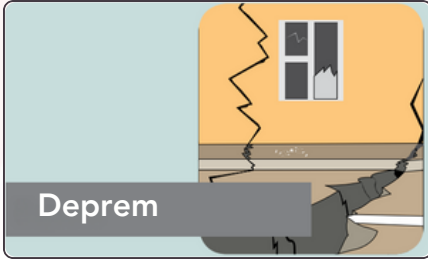
"Sihirli görünmez bir el, her şeyi değiştirdi"

Ankara'nın başkent olmasının ardından hızlı bir imar faaliyetine girildi. Yabancı uzmanlar getirilerek kentin gelecek yılları planlandı. Eğitim ve kültürel kurumlara öncelik verildi. O yıllarda kente ziyarete gelen yabancı gezginler, "Sihirli görünmez bir el, her şeyi değiştirdi." ifadesini kullanarak, "Bir zamanlar ölülerin yattığı yerlerde gerçek kamu binaları yükseldi, çok sayıda otel, bir başkentten beklenen rahatlığı sunan iyileştirmelerle kapılarını hizmete açtı. Büyük okullar inşa edildi. Yenişehir, Cebeci, Çankaya, Çankırı Kapı, Gar yakınlarında birçok semt oluştu." değerlendirmesinde bulundu.

Doğal afetler; can ve mal kayıpları ile büyük yıkım ve zararlara neden olan, insan eliyle önlenemeyen felaketlerdir. Doğal afetlerin nerede ve ne zaman ortaya çıkacağını önceden kesin olarak belirlemek çok zordur. Ülkemizde en sık görülen doğal afetler aşağıdaki görsellerde verilmiştir:

Deprem, yer kabuğunun derin katmanlarının kırılıp yer değiştirmesi ile oluşan sarsıntılardır. Deprem sonucu meydana gelen titreşimler geçtikleri ortamı ve yeryüzünü sarsarak yıkıcı etkiye sebep olabilir. Deprem, ülkemizde en fazla can ve mal kaybına yol açan doğal afetlerden biridir.

Dik yamaçlarda bulunan toprağın veya kayaçların aşağıya doğru hareket ederek kaymasına heyelan denir. Heyelan genellikle yağışın fazla olduğu ve karların erimeye başladığı dönemlerde gerçekleşir. Ülkemizde heyelan en fazla Karadeniz kıyılarında görülür.

Karların erimesi ve aşırı yağışlar sonucunda su kaynaklarının seviyesi yükselir. Bu artan suların, geçtiği bölgelere zarar vermesiyle sel meydana gelir. Sel, akarsuların taşmasına ve barajların dolmasına neden olur. Aynı zamanda yerleşim alanları, tarım arazileri ve kara yolları da sular altında kalabilir.

Dağlık ve engebeli bölgelere sürekli kar yağması sonucunda yamaçlarda kar birikir. Biriken kar kütlesinin aşağıya doğru hareket etmesi sonucu meydana gelen doğal afete “çığ” denir. Çığ gerçekleşirken kar birikintisi, önüne çıkan her şeyi sürükleyerek can ve mal kaybına neden olabilir.

Ülkemizde orman yangınları genellikle söndürülmeden bırakılan sigara izmaritlerinin, piknik ve anız ateşlerinin etkisiyle çıkmaktadır. Ancak nadiren de olsa doğal nedenlerle orman yangınları meydana gelebilmektedir. Ormanlık alanlara yıldırım düşmesi veya aşırı sıcaklar orman yangınlarının doğal nedenlerine örnektir.

Çölleşme, erozyon ve obruk oluşumu ve orman yangınlarında ise iklim ve yeryüzü hareketlerinin yanında insan faaliyetleri de etkili olmaktadır.

1. "Deprem değil, ihmal öldürür." sözü ile ne anlatılmak istenmiştir? Açıklayınız.

CEVAP:

[illegible]

- ☀ **Milli bağımsızlık**, bir milletin kendi topraklarında hiçbir gücün etkisinde olmadan özgürce yaşayabilmesidir. **Millî egemenlik** ise halkın kendi kendini yönetme yetkisini elinde bulundurmasıdır. Bağımsızlık ve egemenlik sembollerimizden bazıları şunlardır:

Bayrağımız

İstiklal Marşı

Türkçemiz

Başkentimiz

Paramız

Meclisimiz

- ☀ Ülkemizin hem Asya kıtasında hem Avrupa kıtasında toprakları bulunmaktadır. Türkiye'nin Asya kıtasındaki topraklarına Anadolu, Avrupa'daki topraklarına ise Trakya adı verilmiştir. Türkiye sekiz devletle sınır komşusudur.

BULGARİSTAN

Ülkemizin batısında yer alan iki komşu ülkeden biridir. Başkenti Sofya olan Bulgaristan'ın nüfusu 7,3 milyon civarındadır. Nüfusunun bir bölümü Türklerden oluşan Bulgaristan ile Türkiye arasında güçlü tarihî ve kültürel bağlar vardır.

YUNANİSTAN

Başkenti Atina olan ülkenin nüfusu yaklaşık 11 milyondur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk'ün doğduğu Selanik şehri de bu ülkenin sınırları içinde bulunmaktadır.

AZERBAYCAN

Başkenti Bakü'dür. İki ülke arasında ticaret ve turizm faaliyetleri Azerbaycan'a bağlı olan Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ile olan sınır kapısından sağlanır. Azerbaycan ayrıca Türk Cumhuriyetleri arasındadır. Bu sebeple tarihi ve kültürel bağlarımız zengindir.

GÜRCİSTAN

Başkenti Tiflis olan ülkenin nüfusu 4 milyona yakındır. Gürcistan ile aramızdaki en işlek geçiş noktası Artvin ilimizdeki Sarp Sınır Kapısı'dır.

ERMENİSTAN

Türkiye'nin doğu komşularından olan 3 milyon nüfuslu Ermenistan'ın başkenti Erivan'dır.

İRAN

İran'ın başkenti Tahran'dır. Yüz ölçümü Türkiye'nin iki katı kadardır. İki ülke arasındaki en önemli geçiş noktası tarihî İpek Yolu üzerinde bulunan Ağrı ilimizdeki Gürbulak Sınır Kapısı'dır.

IRAK

Irak'ın başkenti Bağdat'tır. Nüfusu 37 milyon olan Irak ile aramızda güçlü tarihî ve kültürel bağlar vardır. Irak, Türklerin yüzyıllardır yaşadığı ülkelerden biridir.

SURİYE

Suriye en uzun kara sınırimızın olduğu ülkedir. Başkenti Şam olan ülkenin nüfusu 23 milyon civarındadır. Suriye'de yaşanan iç karışıklık nedeniyle ülkemiz çok sayıda Suriyeliyi misafir etmektedir. Suriye ile Cilvegözü Sınır Kapımız vardır.

TÜRKİYE'NİN MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ HARİTASI (DİLSİZ)

1. Yukarıdaki haritada yaşadığınız ili ve komşularını bularak uygun yerlere yazınız.

TÜRKİYE'NİN KOMŞULARI HARİTASI (DİLSİZ)

2. Yukarıdaki haritada ülkemizin komşularını uygun yerlere yazarak gösteriniz.

NOT DEFTERİM

ÖĞRENME ALANI-2 (ÖDEV)

	KAYNAK KİTAP ADI	ÖDEV SAYFALARI
1.	Nartest Metaword Başucu Kitabı	
2.	Nartest Prestij Serisi Soru Bankası	
3.	